

UDC 930.85(4-12)

YU ISSN 0350-7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA XXXV

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

Rédacteur

LJUBINKO RADENKOVIĆ

Directeur de l'Institut des Etudes balkaniques

Membres de la Rédaction

FRANCIS CONTE (Paris), DIMITRIJE DJORDJEVIĆ (Santa Barbara),
MILKA IVIĆ, DJORDJE S. KOSTIĆ, LJUBOMIR MAKSIMOVIĆ,
DANICA POPOVIĆ, BILJANA SIKIMIĆ,
ANTHONY-EMIL TACHIAOS (Thessalonique), NIKOLA TASIĆ,
SVETLANA M. TOLSTAJA (Moscou), GABRIELLA SCHUBERT (Jena),
KRANISLAV VRANIĆ (secrétaire)

BELGRADE

2005

си остају изолирани и усамљени (*Ка дефиницији социјалног контекста: нарација егзила и усамљености*, 195–214). Са женске стране посматрана релација појединца и колектива, испољена је у грчком феминистичком билдунгс роману XX века. Према нарацији о самооткривању разликују се два основна типа романа: у једном напори за социјалном интеграцијом најчешће се преокрену у регресију и изолацију, док се у другом процес буђења свести креће од митског ка симболичном, не остварујући замишљену аутентичност (*Стари дукати и Ахилова веридба: Политика и самопредстављање*, 215–247). Раскораку између идентитета и замишљеног идентитета посвећен је Тзиова-

сов дискурс о романима Визиниса Москов – Селим и Галанакиса Живот Исмаил Ферик-паше (*Москов-Селим и Живот Исмаил Ферик-паше: Нарација идентитета*, 249–275).

Анализе Димитриса Тзиоваса указују на могућности сагледавања романа мемоарског или историјског карактера као корелације самоидентитета, аутобиографије и утицаја друштвеног развоја на карактер појединца, успостављајући интеракцију колективног и индивидуалног, реалног и субјективног. Оваквим погледима на грчку прозу Тзиовас је указао на њену сложеност и разноликост, отварајући дијалог личности и контекста, индивидуалности и друштва.

Јованка Ђорђевић-Јовановић

GREECE AND THE BALKANS

Greece and the Balkans. Identities,

Perceptions and Cultural Encounters Since the Enlightenment

(ed. Dimitris Tsiovas), Ashgate, Aldershot, 2004, 1–280.

Интересовање западног света за Балкан, сходно историјским и политичким приликама, циклично расте и опада покрећући и интересовање научника. У новије време објављене су књиге, с једне стране, о балканским проблемима сагледаним у контексту историјског развоја овог простора (S. Pavlowitch, *Istorija Balkana 1804–1945*; M. Glenny, *Balkan 1804–1999: Nacionalizam, Rat i Velike sile*; M. Mazower, *The Balkans* – 2000). С друге стране, то су студије које се баве перцепцијом Балкана у делима западних историчара, путописаца или књижевних стваралаца (М. Тодорова, *Имагинарни Балкан*; В. Голдсфорти, *Измишљање Руританије. Империјализам ма-*

ите). Када је интересовање Запада почело да опада, појавиле су се студије које се односе на међусобно виђење балканских суседа (С. Велкова, *Словенски сусед и грчко национално „ја“*; *Balkan Identities. Nation and Memory* ([ed. M. Todrova], *Greece and the Balkans. Identities, Perceptions and Cultural Encounters Since the Enlightenment* коју је уредио Димитрис Тзиовас).

Уводни део Д. Тзиоваса, затим студије грчких научника и балканолога са светских универзитета које осветљавају корелације балканских народа са историјског, књижевног, музиколошког или етнолошког аспеката чине добро осмишљену целину. У сваком поглављу апострофиран је проблем

и понуђени су одговори. У првом поглављу *Вештачки идентитет и национални анахронизам* изнета су мишљења Пасхалиса М. Китромилидеса (*На пре-модерном Балкану, Оданост, Идентитет и анахронизам*, 19–29) и Рајмонда Детреза (*Односи Грка и Бугара у пренационационалној ери: Гудила у Пловдиву*, 30–43). Друго поглавље односи се на *Националну перцепцију и историјску имагинацију*. Садржи студије Јохана Штрауса (*Грци у отоманској интелектуалној историји XIX века*, 47–68), Димитриса Ливаниса, Хришићани, хероји и варвари: Срби и Бугари у грчкој модерној историјској имагинацији, 1602–1950, 68–83) и Герасимоса Августиноса (*Грчка и Балкан у периоду између два рата: самоидентитет, други и национални развој*, 84–97). У трећем поглављу о религијским и етничким посебностима Балкана изнета су виђења К. Е. Флеминга (*Знања рабина о Јужном Балкану у време успона и пада отоманске државе: Елијах Капсали са Крита и Јехуда Алкаи из Земуна*, 101–113), Ејал Гиниоа (*Аспекти муслиманске културе на отоманском Балкану: поглед из Солуна XVIII века*, 114–126) и Дијане Вардле (*Пет лица – један човек: Саракачани на Балкану*, 127–138).

У четвртном делу, дискурсу о Дијалогу и раскрсницама у култури Балкана доносе се резултати Марије Лопез Виљалба (*Балканизација Француске револуције: Ригин нови политички устав*, 141–154), Олге Августинос (*Под сводом неслоге, токови прожимања: Изградња мостова на Балкану*, 155–170), Ели Скопетее (*Балкан и схватање „раскрсница Истока и Запада“*, 171–176). Пети део односи се на *Музичко стваралаштво и културну политику* доноси студије Џона Племеноса (*Музички сусретања*

на грчким дворovima у Јашуу и Букурешту у XIX веку, 179–191), Василиса Нициакоса и Константиноса Манцоса (*Негација културе: Политичка употреба полифоних народних песама у Грчкој и Албанији*, 192–206) и Криса Вилијамса (*Критски муслимани и музика Крита*, 208–219). У шестом поглављу *Оспоравање граница: језичка приближавања и литерарна имагинација* изнети су погледи Брајана Јозефа (*Улога грчког и грчке лингвистике на Балкану*, 223–233), Јаниса Каравадиса (*Са криком из дубине за Албанију у мом срцу: Неспokoјство грчких надреалиста касних тридесетих година*, 223–248) и Георгије Фарину–Маламатари (*Представе Балкана у модерној грчкој књижевности деведесетих година*, 249–261). У седмом поглављу упућен је позив за наставак интердисциплинарних истраживања Балкана Василиса Ламбропулоса (*Морамо наставити да говоримо о „Балканцима“?*, 265–270).

У студијама овог зборника разматрана су актуелна питања о рецепцији европских идеја на Балкану и европским виђењима Балкана. Заједнички се закључило да су духовни препороди Европе свакако утицали на културну еволуцију Балкана. С друге стране, идеја коју Европљани имају о Балкану јесте геополитичка конструкција оптерећена стереотипима статичне концепције. Посебно питање о постојању / непостојању балканског менталитета у овом зборнику поново је покренуто. Истраживањем књижевних дела из времена буђења националне свести П. Китромилидес хронолошки наставља испитивања етнолога Г. Мегаса, М. Г. Мераклиса, Н. Икономова, који су трагали за кодovima балканског менталитета у народном стваралаштву под турском влашћу. Китромилидес је указао на могућност да балкански менталитет има своје корене у право-

слављу. Своју хипотезу поткрепљује сличностима у ставовима и начину мишљења у списима Софронија, владике из Враца и проте Матеје Ненадовића. Такође је у новом светлу сагледан хибридни идентитет грађанског слоја у Србији и Бугарској током XVIII и прве половине XIX века који се приклањао у то време водећој,

грчкој нацији. Пажња је посвећена и развојној линији грчке нације од супериорног до равноправног статуса међу балканским народима. Овај зборник на слојевит начин сагледава нека од суштинских питања Балкана и упућује на могућности међусобних темељнијих приближавања балканских народа.

Јованка Ђорђевић-Јовановић